

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta

Kokouskutsu ja esityslista

Aika 14.04.2026 16:00 -

Paikka Teerenpeli Panimo & Tislaamon vierailukeskus, os. Liimaajankatu 5, 15520

Lahti

	Nimi	Tehtävä	Lisätieto
Kutsutut	Bruneau Milla	puheenjohtaja	
	Sairomaa Tomi	varapuheenjohtaja	
	Ruuska Milla	jäsen	
	Säteri Sanna	jäsen	
	Backman Jani	varajäsen	
	Rive Sami	jäsen	
	Salakka Helena	jäsen	
	Korhonen Seppo	jäsen	
	Pikkarainen Harri	jäsen	
	Elomaa Ville-Veikko	jäsen	
	Arvaja Pertti	jäsen	
	Laavi Elina	elinvoimajohtaja, esittelijä	
	Eskonsipo-Bradshaw Henna	kaupunkikulttuurijohtaja	
	Tuominen Taisto	työllisyysjohtaja	asiantuntijaesittely klo 16.30-16.50, työllisyyden kehittämistoimenpiteet
	Särkijärvi Johanna	vs.kasvupalvelujohtaja	
	Häkkinen Ida	nuorisovaltuuston edustaja	
	Takala Terhi	valmistelusihteeri, pöytäkirjanpitäjä	
	Kylkilahti Maija	intendentti, asiantuntija	asiantuntijaesittely klo 16.10-16.30, sinfoniaorkesterin ajankohtaiset
	Rask Hanna	palvelupäällikkö, asiantuntija	asiantuntijaesittely klo 16.30-16.50, työllisyyden kehittämistoimenpiteet

	Nimi	Tehtävä	Lisätieto
--	------	---------	-----------

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja

Käsiteltävät asiat

§	Otsikko	Sivu
47	Laillisuus ja päätösvaltaisuus	4
48	Pöytäkirjan tarkastajat	5
49	Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2026-2029	6
50	Työllisyyspalvelujen kehittämistoimenpiteet	9
51	Oikaisuvaatimus työskentelyapurahapäätöksestä	13
52	Avustus Lahden Diakoniasäätiön Yhteisökörpänen 2026-2029 -hanke	16
53	Lausunto luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi	21
54	Elinvoima- ja hyvinvointilautakunnalle tiedoksi tuotavat viranhaltijapäätökset	29
55	Tiedoksi merkittävät asiat	32
56	Muut asiat	33

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

47

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Puheenjohtaja toteaa kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista
Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

nro 4

48

Pöytäkirjan tarkastajat

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valitaan jäsenet Helena Salakka ja Seppo Korhonen.

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

49

Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2026-2029

513/00.01.02.05/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

johtava asiantuntija Pia Haverinen, p. 050 398 7621

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että se hyväksyy hyvinvointisuunnitelman vuosille 2026-2029 ja edelleen antaa hyvinvointisuunnitelman tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Perusteluosa

Lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) määrittelee kunnan tehtävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Lain mukaan kaupungin tulee raportoida valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä, hyvinvoinnista ja niiden edistämiseksi toteutetuista toimenpiteistä sekä valmisteltava vähintään kerran valtuustokaudessa hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma.

Hyvinvoinnin tilan selvittämiseen ja seurantaan velvoittaa myös kuntalaki (410/2015), jonka mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueen

elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Lahdessa laaja hyvinvointisuunnitelma laaditaan neljän vuoden välein.

Valtuustokauden alussa laadittavaan hyvinvointisuunnitelmaan on koottu hyvinvointitavoitteet, toimenpiteet ja arviointimittarit kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelman laadintaa ovat ohjanneet:

- Lahden kaupungin strategia 2035 ”Lahti 2035-Tehty kestäväksi”
- Hyvinvoinnin ja kasvun Lahti 2030 -valtuustosopimus ja kärkiohjelmat 2025–2029
- Päijät-Hämeen alueelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjet (hyte-kärjet) sekä alueelliset hyvinvointisuunnitelmat
- Kaupunginvaltuustossa (10.3.2025 §24) hyväksytty Lahden kaupungin hyvinvointikertomus 2021–2024
- Alueelliset ohjelmat: Luontoaskel terveyteen ja Liikkuva Päijät-Häme 2030

Keskeiset hyvinvointitavoitteet 2026–2029:

Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa on kolme kaupunkistrategiaan pohjautuvaa teemaa: Elinvoimaista kasvua, Hyvinvointia sekä Turvallisuutta ja rohkeaa uudistumista. Näiden teemojen alle on määritelty tavoitteet, toimenpiteet ja arviointimittarit. Keskeiset hyvinvointitavoitteet ovat:

- työllisyystilanteen paraneminen ja toimeentulohaasteiden väheneminen
- koulutukseen kiinnittymisen vahvistuminen
- osallisuuden ja vaikuttamisen lisääntyminen

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta Esityslista

nro 4

- psyykkisen kuormituksen ja yksinäisyyden väheneminen
- liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden lisääntyminen
- koetun terveydentilan paraneminen sekä päihteiden käytön väheneminen
- arjen turvallisuuden kokemuksen vahvistuminen yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa
- asukkaiden mahdollisuus kehittää omaa asuinympäristöään muuttuvissa olosuhteissa

Hyvinvointisuunnitelman laadinnasta on vastannut elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, käytännön valmistelusta Hyvinvoiva Lahti -työryhmä ja työn koordinoinnista osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut -yksikkö.

Seuraavaksi hyvinvointisuunnitelman pohjalta laaditaan laaja hyvinvointikertomus vuosilta 2025–2028, joka tuodaan valtuustokäsittelyyn keväällä 2029, valtuustokauden lopussa.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: -

Liitteet

Numero Otsikko

1 Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2026-2029

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

50 Työllisyyspalvelujen kehittämistoimenpiteet

2020/00.01.02.05/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

työllisyysjohtaja Taisto Tuominen, puh. 044 482 6976

palvelupäällikkö Hanna Rask, puh. 044 482 6880

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta merkitsee tiedoksi työllisyyspalvelujen kehittämistoimenpiteiden tilannekatsauksen.

Perusteluosa

Työllisyyden ajankohtaiset ja kehittämistoimenpiteet

Työttömyystilanne jatkuu todella haastavana Lahdessa ja helmikuussa työttömyysaste nousi 17,8%:iin (nousua +0,3 prosenttiyksikköä tammikuulta). 12 suurimman kaupungin vertailussa Lahdella on korkein työttömyysaste ja yli prosentin suuruinen ero seuraavana tuleviin Jyväskylään (16,1%) ja Tampereeseen (16,1%).

Työllisyyspalveluissa on käynnistetty useita yhtäaikaista kehittämistoimenpiteitä, joilla tartutaan Lahden työttömyystilanteen haasteisiin niin lyhyemmällä kuin pidemmällä aikavälillä. Jo käynnissä oleva toimenpide on esimerkiksi yhdistysten vuosiaavustukset, joiden myötä viime vuoden lopulla jaettiin vuosiaavustusta yhdistyksille niin, että näillä oli mahdollista palkata alkuvuoden aikana 65 henkilöä vuodeksi töihin 17 yhdistykseen tai järjestöön. Tällä hetkellä jaksoja on alkanut jo 33. Myös ns. piilotyöpaikkojen kartoitus on täydessä vauhdissa ja tätä tehdään yhteistyössä LADEC Oy:n kanssa. Valtio on osoittanut työllisyysalueille erillisrahaa nuorten rekrytointitukeen. Lahdessa rekrytointituen haku saatiin auki maaliskuun alussa ja ensimmäisiä hakemuksia on tullut. Tällä valtion erillisrahalla pystytään työllistämään 140 alle 30-vuotiasta puoleksi vuodeksi 50% tuella.

Palveluhankintojen osalta on käynnissä kaksi isompaa uutta avausta, joista toinen on Mehiläiseltä hankittu asiantuntija-arvioinnin palvelu työkyvyn arviointeihin ja työkyvyn todentamiseen liittyviin tutkimuksiin pitkään työttömän olleille. Arvio on, että hankinnalla pystytään ohjaamaan noin 240 asiakasta työkyvyn arviointiin ja mahdollisesti tätä kautta oikean tuen ja etuuden piiriin. Toinen iso palveluavaus on 100 päivää työttömyysetuutta saaneiden työttömien työllistämistä tavoitteleva tulosperusteinen palveluhankinta, jossa on palveluntuottajina S-pankin konsortio sekä Arffman. Palvelu on pitkäkestoinen – asiakkaat saavat palvelua 3-12 kk ajan, ja vaikuttavuusseuranta tullaan tekemään yhteensä 28 kuukautta. Sopimus- ja seurantakausi tulee päättymään vasta 2031 ja palveluun tullaan ohjaamaan noin 3000 henkilöä tulevana vuosina. Palveluntuottajat ovat arvioineet palveluhankintaan liittyvissä tarjouksissaan, että 50-60% palveluun osallistuvista henkilöistä työllistyy.

Kehittämistoimia tehdään myös verkostojen kanssa ja muun muassa nuorten monialaisen matalan kynnyksen Ohjaamo-palvelun kehittäminen ja toiminnan kasvattaminen on käynnistetty yhdessä nuorisopalvelujen, Koulutuskeskus Salpauksen, alueen korkeakoulujen sekä hyvinvointialueen kanssa. Lisäksi tarkoitus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

on käynnistää toimenpiteitä ammattikouluttamattomien nuorten koulutustason nostamiseksi.

Selvitys- tai valmisteluvaiheessa olevia toimenpiteitä on myös useita, joista muun muassa norminpurkuesitys on käsittelyssä Työ- ja elinkeinoministeriössä. Esitys on annettu yhteistyössä Lahden kaupungin, Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen sekä Pohjois-Karjalan työllisyysalueen toimesta jo viime keväänä. Toinen pitkään selvitysvaiheessa ollut kehittämistoimenpide on kaupunginosaulkoistus, jonka valmistelu oli käynnissä vuoden 2025 alussa, mutta valmistelutyö pysähtyi kaupungin yhteistoimintaneuvotteluihin. Mahdollisella allianssimallilla pystyttäisiin tietyn kaupunginosan palveluja ulkoistamaan niin, että tilaaja ja tuottaja tekisivät yhteistyötä viranomaispalvelun sekä sitä täydentävän palvelun yhteistyönä. Näin pystyttäisiin pilotoimaan ja oppimaan tuotantotapojen vertailusta oman tuotannon, ulkoistetun tuotannon ja hybridi-mallin osalta.

Työllisyyspalveluilla on käynnissä myös ESR+ hankkeen valmistelu, joka liittyy suurten irtisanomistilanteiden ja rakennemuutosten työllistämismallin kehittämiseen. Lisäksi valmisteilla on hakemus äkillisten rakennemuutosalueiden (ÄRM) lisärahoitukseen yhteistyössä Elinvoimakeskuksen, Lahden kaupungin, Päijät-Hämeen työllisyysalueen sekä LADEC Oy:n kanssa. Hakemuksen kokoa Kaakkois-Suomen Elinvoimakeskus.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-

Liitteet

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Numero Otsikko

2 Työllisyyspalvelujen kehittämistoimet_ELHY_14.4.2026

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

51 Oikaisuvaatimus työskentelyapurahapäätöksestä

178/02.02.00.08/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

juristi Anu Valtavaara, p. 044 482 6809

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta jättää oikaisuvaatimuksen myöhästyneenä tutkimatta.

Samalla elinvoima- ja hyvinvointilautakunta tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Lahden kaupunki on vastaanottanut kunnan jäsenen [REDACTED] 7.3.2026 lähettämän kirjelmän sekä 23.3.2026 lähettämän täydennyksen. Kirjelmässä ja täydennyksessä on esitetty oikaisuvaatimus kulttuuriasianpäällikön viranhaltijapäätöksestä 16.12.2025, 36/2025 koskien työskentelyapurahan myöntämistä kolmannelle henkilölle. Samassa kirjelmässä on esitetty myös hallintokantelu.

Kuntalain (410/2015, KuntaL) mukaan lautakunnan alaisen viranomaisen päätökseen tyytymätön asianosainen ja kunnan jäsen saa hakea päätökseen oikaisua lautakunnalta (KuntaL 134 ja 137 §). Kaupungin viranhaltijoiden päätökset annetaan tiedoksi kuntalaisille pitämällä ne nähtävillä kaupungin verkkosivuilla yleisessä tietoverkossa. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa (KuntaL 140 §). Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa tiedoksisaannista (KuntaL 138 §).

Tässä tapauksessa oikaisuvaatimuksen alainen kulttuuriasiainpäällikön viranhaltijapäätös on tehty 16.12.2025 ja se julkaistu samana päivänä kaupungin verkkosivuilla. Kuntalaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon 23.12.2025. Oikaisuvaatimusaika on päättynyt 7.1.2026. Kirjelmä on toimitettu kaupungille 7.3.2026, eli oikaisuvaatimusajan päättymisen jälkeen.

Oikaisuvaatimus ja hallintokantelu ovat toisistaan erillisiä oikeussuojakeinoja. Oikaisuvaatimus kohdistuu hallintopäätöksen sisältöön ja laillisuuteen, ja sen tutkiminen on sidottu ehdottomiin määräaikoihin. Koska tässä tapauksessa oikaisuvaatimus on myöhästynyt, se tulee jättää tutkimatta.

Hallintokantelu puolestaan kohdistuu viranomaisen tai sen palvelussa olevan menettelyyn (hallintolaki (434/2003, HL) 53 a §) eikä sen tutkiminen ole sidottu muutoksenhakuaikeihin. Kantelun käsittelevä viranomainen ei kuitenkaan voi kantelun johdosta kumota tai muuttaa hallintopäätöstä (HL 53 b-c §). Kaupungin hallintosäännön elinvoiman palvelualueen toimivaltataulukon mukaan vastuualuetta ja palveluyksikköä koskeviin kanteluihin vastaa vastuualuejohtaja. Hallintokanteluun annetaan erillinen vastaus.

Lautakunnan päätöksen liiteasiakirjoja ei julkaista tietoverkossa, koska ne sisältävät henkilötietoja ja yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia seikkoja (tietosuojasetus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

(EU) 2016/679, 5 art. 1c, laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) 24.1 §
32 k.).

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Toimenpiteet

ote: oikaisuvaatimuksen tekijät

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

52

Avustus Lahden Diakoniasäätiön Yhteisökärpänen 2026-2029 -hanke

1429/00.01.03.01/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori Marja Mikola 044 4826378

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta päättää hyväksyä perusteluosassa esitetyn mukaisesti Lahden kaupungin ja Lahden Diakoniasäätiön Yhteisökärpänen -hankkeen jatkokauden ajalle 1.8.2026-31.7.2029 Lahden rahoitusosuus 70 000 euroa/toimintavuosi maksetaan jäämistövaroista.

Perusteluosa

Lahden Diakoniasäätiö hakee Lahden kaupungin elinvoima- ja hyvinvointilautakunnalta jatkorahoitusta 70 000 euroa/toimintavuosi (yhteensä 210 000 euroa kolmen vuoden aikana) Yhteisökärpänen 2026–2029-hankeeseen ajalle 1.8.2026-31.7.2029. Yhteisökärpänen hankkeessa kehitetään ja toteutetaan osallisuus- ja yhteisötyötä Kärpäsen, Metsäkankaan ja Liipolan alueella. Lahden Diakoniasäätiön rahoitusosuus hankkeessa on 9 000 euroa/ vuosi (yhteensä 27 000 euroa kolmen vuoden aikana).

Yhteisökärpänen-hanke 2020–2026

Yhteisökärpänen -hanke alkoi elokuun alussa vuonna 2020 Lahden Diakonialaitoksen ja Lahden kaupungin yhteisenä kaksivuotisena kehittämishankkeena, jonka taustalla on PYLL-analyysissä (PYLL - Potential Years Of Life Lost) havaitut hyvinvoinnin ja terveyden haasteet Kärpäsen alueella. Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta myönsi 135 000 euron jatkorahoituksen Yhteisökärpänen hankkeisiin vuosille 2022–2024 (27.4.2022 § 34) sekä saman summan myöhemmin vuosille 2024–2026 (15.11.23 § 88).

Yhteisökärpäsen toiminnalla on haluttu vähentää asukkaiden sosiaalista ja terveydellistä eriarvoisuutta, lisätä alueen asukkaiden päihteettömiä toimintamahdollisuuksia ja parantaa asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia omaan elämäänsä ja elinympäristöönsä.

Yhteisökärpänen -hanke on toiminut pääosin Kärpäsen ja Metsäkankaan alueella laajentuen pysyväksi toiminnaksi Liipolan alueelle. Kärpänen, Metsäkangas ja Liipola ovat vuoden 2024 tilastojen mukaan lähes kaikilla sosioekonomisilla mittareilla heikompia verrattuna koko Lahteen. Kaikilla näillä alueilla on paljon yksinasuvia ja pienituloisia talouksia sekä vähemmän korkeakoulutettuja.

Yhteisökärpäsen toiminnan tavoitteena on yksinäisyyden vähentäminen sekä alueen asukkaiden osallisuuden, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin tukeminen tarjoamalla matalan kynnyksen osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia kaikenikäisille. Toiminnalla pyritään tavoittamaan erityisesti yksinäisyyttä kokevia ja haavoittuvassa asemassa olevia asukkaita lisäämällä heidän mahdollisuuksiaan osallistua ja kuulua yhteisöön.

Toimintaa kehitetään ja toteutetaan yhdessä asukkaiden, yhteisöväpääehtoisten sekä paikallisten toimijoiden, kuten koulujen, yritysten, seurakuntien, järjestöjen ja

oppilaitosten kanssa. Useat ryhmät ovat syntyneet vapaaehtoisten aloitteesta, ja heidän panoksensa on ollut keskeinen osa yhteisöllisyyden rakentumista.

Keskeisiä tunnuslukuja toiminnasta toimintakaudelta 1.8.2024–31.7.2025:

Erilaisiin ryhmiin ja toimintoihin osallistuminen (Kärpäsän Olkkari 907 käyntiä, Liipolan puistotreffit 331, Yhden vanhemman perheiden vertaiskahvila 423, Kärpäsän leikkitreffit 220, Noppakortteli 183, Roolipeliryhmä 212, Cafe Liipola 80, Kärpäsän pihapelit 111 ja Korttelilenkki 226).

Osallistujakyselyiden mukaan:

- 100 % koki yksinäisyyden vähentyneen.
- 98 % koki hyvinvoinnin lisääntyneen.
- 97 % koki osallisuuden vahvistuneen.

Yhteisövapaaehtoisia oli 12, ja he kirjasiivat yhteensä 897 vapaaehtoistoiminnan tuntia.

Yhteisökärpäsän-hanke on saavuttanut tavoitteensa lisäten alueiden eri-ikäisten asukkaiden yhteisöllisyyttä ja osallistumisen mahdollisuuksia eri toimintojen kautta. Hankkeessa on myös verkostoiduttu alueen toimijoiden kanssa.

Yhteisökärpäsän-hankkeessa on kehitetty ja testattu uusia, erilaisia toimintamuotoja. Uusimpana kokeiluna on ollut ehkäisevän päihdetyön perheiden voimavaroja lisäävä Perustana Perhe- ryhmät syksyllä 2025 ja keväällä 2026 Kärpäsän alueella. Näiden ryhmien toimintaa on tarkoituksena jatkaa myös tulevina vuosina.

Hankkeessa toimii ohjausryhmä, jossa on jäsen Lahden kaupungin osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalveluista.

Yhteisökärpäsän-hanke 2026–2029

Lahden Diakoniasäätiöllä (Dila) on tehty pitkään osallisuus- ja yhteisöllisyystoimintaa. Yhteistyö Lahden kaupungin ja Dilan välillä sujuu hyvin myös Yhteisökärpäsen toiminnassa.

Yhteisökärpäsen toiminta kytkeytyy osaltansa Lahden kaupungin strategiaan lisäten osallisuutta ja vähentäen yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Toimintaa kehitetään jatkuvasti vastaamaan alueellisiin tarpeisiin sekä kaupungin strategiasta nouseviin kehittämiskohteisiin.

Tulevaisuuden keskeisiä painopisteitä ovat:

- Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien vahvistaminen – jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa, esimerkkinä tyttöjen ryhmä Liipolassa, jossa on paljon maahanmuuttajia.
- Perheiden hyvinvoinnin tukeminen – arjen voimavarojen vahvistaminen, myös maahan muuttaneiden perheiden keskuudessa. Suunnitteilla on äitiryhmän aloittaminen Liipolassa ja ehkäisevän päihdetyön Perustana Perhe ryhmien jatkaminen.
- Yhden vanhemman perheiden tukeminen – vertaistukea ja voimavaroja arkeen. Kärpänen- Metsäkangas ryhmän jatkaminen ja vahvistaminen.
- Osallisuuden vahvistaminen – asukkailla mahdollisuus vaikuttaa oman asuinalueensa kehittämiseen ja toimintaan.
- Yksinäisyyden vähentäminen – yhteisöllisten kohtaamisten ja toiminnan kautta.
- Vapaaehtoistoiminnan vahvistaminen – yhteisön voimavarojen hyödyntäminen.
- Alueellisen yhteistyön kehittäminen – hyvän arjen rakentaminen yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.

Lautakunnalle esitetään, että toimintaa jatketaan esityksen mukaisesti vuosina 2026–2029. Toiminnasta raportoidaan ohjausryhmälle, joka arvioi vuosittain toiminnan toteutumista ja linjaa tarvittaessa toimintaa.

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Hanketta on mahdollista rahoittaa Lahden kaupungin jäämistövaroista, joilla voidaan osaltaan mahdollistaa kaupungin strategiaan kytkeytyvät hankkeet yhteistyökumppaneiden kanssa. Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan lautakunta päättää jäämistövarojen kohdentamisesta hankkeissa, joissa Lahden kaupungin rahoitusosuus on yli 50 000 euroa.

Yhteisöjärjestyksen toiminnasta ja tavoitteiden toteutuksesta edellytetään raportoitavan kaupungille vuosittain.

Päätöstä valmisteltaessa on otettu huomioon valtioneuvoston päätökset, eivätkä kaikki valtioneuvoston kriteerit täyty. Toimenpide ei vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska palveluja tuotetaan paikallisille asukkaille rajatulla alueella ja vaikutukset jäävät paikalliselle tasolle.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Ote: Kati Myyryläinen/ Lahden Diakoniasäätiö, rahatoimi@lahti.fi, Iina Tuominen, Jenny Kaltto, Pia Haverinen, Paula Ikonen, Marja Mikola, Maikki Suhonen

Liitteet

Numero	Otsikko
3	Yhteisöjärjestyksen 2026-2029 hakemus
4	Yhteisöjärjestyksen raportti 2024-2025
5	Puoltolausunto Launeen seurakunta
6	Puoltolausunto Salpausselän seurakunta
7	Puoltolausunto Ehyt ry

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

53

Lausunto luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveystaittojen ehkäisemiseksi

1699/00.01.02.05/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

projektipäällikkö Tiina Nygård, p. 044 483 1760

ilmastopäällikkö Aino Kulonen, p. 044 482 6178

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta merkitsee tiedoksi sosiaali- ja terveysministeriölle toimitettavan lausunnon luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveystaittojen ehkäisemiseksi.

Perusteluosa

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveystaittojen ehkäisemiseksi. Lausunto pyydetään antamaan lausuntopalveluun 30.4.2026 mennessä

STM:n luonnos esittää valtakunnallisen mallin, jonka tavoitteena on selkeyttää eri toimijoiden rooleja ja yhtenäistää käytäntöjä hellehaittojen ehkäisemiseksi.

Luonnoksessa arvioidaan helteen terveystaittoja, tunnistetaan haavoittuvat

väestöryhmät ja tuodaan esiin varautumisen nykyiset puutteet. Se antaa muun muassa kunnille suosituksia siitä, miten hellehaitat tulisi sisällyttää osaksi valmius- ja yhdyskuntasuunnittelua sekä miten toimitilojen lämpöolosuhteita tulisi seurata ja hallita. Lisäksi kunnilta edellytetään aktiivista viestintää riskiryhmille ja valmiutta järjestää viilentymistiloja pitkittyvien helleaaltojen aikana.

STM:n kansallinen toimintasuunnitelma helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi on Lahden kaupungin näkökulmasta tarpeellinen, ja se tukee monin tavoin kaupungin varautumista ja sopeutumista yleistyviin helteisiin. Lahden lausunnon keskeisin ehdotus koskee vastuunjaon selkeyttämistä kuntien, hyvinvointialueiden ja asumisen toimijoiden välillä. Lahden kaupungin lausunnossa korostetaan myös haavoittuvien ihmisryhmien tilojen ja palvelujen saavutettavuutta helteillä. Lisäksi Lahden kaupunki esittää, että helle tulee tunnistaa myös esteettömyys- ja yhdenvertaisuuskysymykseksi.

Lisäksi lausunnossa tuodaan esiin, että suunnitelman toimeenpano lisää kuntien tehtäviä ja kustannuksia merkittävästi. Lahden kaupunki esittää, että toimintasuunnitelmaan lisätään valtakunnallinen rahoitusmalli, joka mahdollistaa kustannusten oikeudenmukaisen jaon ja turvaa kunnille riittävät resurssit toimeenpanoon.

Lahden kaupungin lausunto

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/20427/2024

Lausunto annetaan osoitteessa:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=2e20b7fo-054d-4a69-8609-b9a6a570c947>

1. Tausta

Lahden kaupunki esittää, että taustaosuutta olisi syytä täydentää tuomalla esiin hellehaittojen korostuminen erityisesti taajamien lämpösaarekealueilla.

2. Toimintasuunnitelman tavoitteet

Toimintasuunnitelma on tarpeellinen, ja erityisesti vastuiden selkeyttäminen on tärkeää. Toimintasuunnitelman tavoitteet vastaavat hyvin tunnistettuja tarpeita.

3. Riskiryhmät ja haavoittuvuutta lisäävät tekijät

Lahden kaupunki on Helle hankkeessa kerännyt kattavasti tietoa helteiden haitoille haavoittuvista asukasryhmistä Lahdessa ja Päijät Hämeessä. STM:n toimintasuunnitelman luonnoksessa esitettyjen haavoittuvuustekijöiden lisäksi omissa selvityksissämme tunnistimme seuraavia tekijöitä, jotka korostavat helteiden terveysvaikutuksia ja altistumista. Ehdotamme näiden haavoittuvuustekijöiden lisäämistä:

- Vammaiset henkilöt: Riippuvuus (ympäri vuorokautisesta) avusta ja riittävästä sisätilojen viilennyksestä.
- Liikuntarajoitteiset ja toimintakyvyltään heikentyneet: Rajoittuneet mahdollisuudet poistua kuumasta asunnosta.
- Työttömät: Viettävät asunnossa paljon aikaa ja mahdollisuudet vaikuttaa asuinolosuhteisiin voivat olla rajalliset.
- Vieraskieliset ja alueelle hiljattain muuttaneet: Mahdollisesti puutteellinen paikallistuntemus, heikot sosiaaliset verkostot ja vaikeus löytää/ymmärtää viranomaistiedotteita.

- Vuokra-asukkaat: Rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa asuntojen lämpöolosuhteisiin ja toteuttaa viilennysratkaisuja. Vuokra-asumisen luonteeseen kuuluu usein se, ettei asuntoon sitouduta pitkäaikaisesti.

4. Riskienhallinta sekä varautumisen ja sopeutumisen koordinointi

Lahden kaupungin tekemät selvitykset osoittavat, että helteisiin varautuminen on tällä hetkellä hajanaista, ja vastuunjako kuntien, hyvinvointialueen sekä asumisen toimijoiden välillä ei ole riittävän selkeä. Ehdotamme, että toimintasuunnitelmaan sisältyy:

- Selkeä, seikkaperäinen valtakunnallinen vastuunjako eri toimijoiden välillä joko osana toimintasuunnitelmaa tai erillisenä toimenpiteenä. Tämä on erityisen tärkeää kotihoidon asiakkaiden kohdalla, joiden osalta olemme huomanneet suuria puutteita vastuunjaossa. Kun iäkkään henkilön koti kuumenee, tulee olla yksiselitteistä, kuka (asukas/omaiset, mahdollinen vuokranantaja, taloyhtiö, kunta ja hyvinvointialue) vastaa mistäkin.
- Yhteistyön vahvistaminen kuntien, hyvinvointialueiden ja asumisen toimijoiden välillä, koska viilennysratkaisut ja muut tekniset toimet toteutuvat pääosin rakennuskannassa.

5. Hellevaroitussjärjestelmä

Lahden kaupunki on kartoittanut hellevaroitussjärjestelmän käyttöä kaupungin ja sote-alan toimijoiden keskuudessa. Kartoituksessa tuli ilmi, että ongelma ei ole varoitusten puuttuminen, vaan se, että varoituksiin ei liity sovittuja tai velvoittavia toimenpiteitä.

Pelkkä varoitussjärjestelmän kehittäminen ei siten riitä parantamaan kuntien ja muiden toimijoiden valmiutta helteisiin. Jotta hellevaroituksista muodostuu aidosti toimintaa ohjaava työkalu, niiden tueksi on laadittava kansalliset ohjeet siitä, mitä konkreettisia toimia eri varoitustasot edellyttävät eri toimialoilla. Tarvetta tällaisille

toimenpidesuunnitelmille on erityisesti varhaiskasvatuksessa, kotihoidossa ja hoivakodeissa, mutta yleisesti kaikkien peruspalveluiden osalta.

6. Viestintä

Lahden kaupunki ehdottaa, että luonnoksen viestintäosiota täydennetään korostamalla seuraavaa näkökulmaa: yhtenä viestinnän päätavoitteena on varmistaa, että jokainen toimija ymmärtää oman roolinsa hellehaittojen ehkäisyssä.

7. Helleaaltoihin liittyvä valmius ja varautuminen

Lahden kaupungin haavoittuvuustarkastelu osoitti, että hellevalmiudessa on useita kriittisiä puutteita, joita tulisi korostaa enemmän myös kansallisessa toimintasuunnitelmassa:

- Palveluntuottajien, kiinteistönomistajien ja käyttäjien vastuut sisälämpötiloista ja viilennysratkaisuista eivät ole toimijoiden keskuudessa selkeät. Tämä vaikeuttaa erityisesti hoivayksiköiden ja vuokra-asuntokannan varautumista. Tarvitaan selkeä vastuunjako ja viestintää, jotta jokainen taho on tietoinen vastuustaan.
- Varhaiskasvatus ei ole riittävästi ja yhdenvertaisesti varautunut helteisiin. Päiväkodeissa on havaittu helteisiin liittyviä oireita, ja yksiköiden väliset erot varautumisessa ovat suuria. Päiväkoteihin tarvitaan valtakunnalliset ohjeet.
- Kotihoidon asiakkaat ovat erittäin haavoittuvia, eikä heillä useinkaan ole viilennysratkaisuja tai mahdollisuutta poistua kodistaan. Myös kotihoidon työntekijöiden käytännön mahdollisuudet lievittää asiakkaiden hellehaittoja ovat rajalliset, mikä korostaa rakenteellisten ratkaisujen tarvetta ja laaja-alaista yhteistyötä.
- Helle tulisi käsitellä esteettömyys- ja yhdenvertaisuuskysymyksenä. Kuumuus voi tehdä kodista terveydelle vaarallisen paikan ja estää esimerkiksi iäkkäitä ja

toimintarajoitteisia käyttämästä palveluja hellejaksojen aikana. Siksi on tärkeää arvioida tapauskohtaisesti, ovatko arjen palvelut, liikkuminen ja asiointi aidosti saavutettavissa myös helteillä.

- Taloyhtiöillä on hyödyntämätöntä potentiaalia, esimerkiksi viilennettyjen yhteistilojen tarjoamisessa. Tarvitaan ohjeita ja kannustimia hellevarautumiseen.

8. Pidemmän aikavälin toimenpiteet

Suunnitelmassa kuvatut pitkän aikavälin toimet ovat hyviä, mutta Lahden näkökulmasta seuraavat asiat tulisi luonnoksessa lisäksi tuoda selkeästi esille:

- Terveelliset sisälämpötilat tulee turvata kaikissa peruspalveluissa, ei vain sote-tiloissa ja päiväkodeissa.
- Varautumis- ja sopeutumistyö vaatii riittäviä resursseja eri toimialoilla. Sopeutumistoimien kustannuksista iso osuus tulee erityisesti kuntien harteille, joten se tulisi huomioida kuntien rahoituksessa.
- Tarvitaan valtakunnallinen rahoitusmalli, joka takaa oikeudenmukaisen kustannusten jaon: Viilennysinvestointien kustannukset kohdistuvat rakennusten omistajille, mutta terveyshyödyt hyvinvointialueille. On siis todennäköistä, että investoinnit eivät toteudu ilman ohjausta. Viilennyksen toteuttaminen vaatii taloudellisia ohjauskeinoja ja oikeudenmukaista kustannusten jakoa eri toimijoiden välillä.

9. Työterveys ja työsuojelu

Lahden kaupunki seuraa valtakunnallista työterveys- ja työsuojeluohjeistusta ja huomioi sen omassa hellevarautumisessaan. Tähän osioon ei ole täydennettävää.

10. Seuranta ja arviointi

Lahden kaupunki ehdottaa, että suunniteltu seurantajärjestelmä tuottaisi tietoa myös kunnille, jolloin sitä voidaan hyödyntää varautumisen ja sopeutumisen vaikuttavuuden arvioinnissa.

11. Toimenpiteet

Toimintasuunnitelman toimeenpano lisää kuntien tehtäviä. Suunnitelman käytännön toteuttaminen edellyttää, että kunnille osoitetaan riittävä rahoitus ja resurssit. Tämä olisi syytä tuoda selkeämmin esille toimintasuunnitelmassa.

12. Liite: Toimijoiden ja sidosryhmien roolit ja vastuut hellevarautumisessa

Kuntien rooli on laaja, ja suunnitelman toimeenpano edellyttää, että tämä huomioidaan myös rahoituksessa. Tämä olisi syytä tuoda selkeämmin esille toimintasuunnitelmassa.

13. Yleisiä huomioita

Lahden kaupunki pitää kansallista toimintasuunnitelmaa erittäin tärkeänä. Hellehaittojen lievittämisessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota oikeudenmukaisuuteen, yhdenvertaisuuteen ja esteettömyyteen. Olisi hyvä, jos nämä näkökulmat tuotaisiin selkeämmin esille poikkileikkaavana teemana toimintasuunnitelman tekstissä. Erityisesti:

- Lämpötila ei ole virallinen esteettömyyskriteeri, mutta kuumuus voi tehdä tiloista/olosuhteista käytännössä esteellisiä ja terveydelle vaarallisia. Ehdotamme, että lämpötilan sisällyttämistä esteettömyyskriteeriksi selvitetään.
- Kaikkien toimijoiden toimenpiteissä tulisi priorisoida haavoittuvimpien ryhmien suojaamista.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Toimenpiteet

Lausunto lausuntopalvelu.fi 30.4. mennessä

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

54

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunnalle tiedoksi tuotavat viranhaltijapäätökset

3587/00.01.01.01/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

hallintopäällikkö Risto Uotila, p. 050 398 5501

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta päättää täydentää 17.3.2026 (§ 30) tekemäänsä päätöstä siten, että työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaisista yksilöä ja työnantajaa koskevista päätöksistä ei ilmoiteta lautakunnalle.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 17.03.2026

§ 30

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta päättää, ettei sille tarvitse ilmoittaa päätöksiä, jotka koskevat palvelussuhdeasioita, lukuun ottamatta henkilöstön ottamista vakituiseen virkasuhteeseen. Edellä mainituissa asioissa elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan alaiset viranomaiset eivät siten ilmoita tekemistään päätöksistä lautakunnalle.

Perusteluosa

Kuntalain (410/2015) 92 §:ssä säädetään ns. otto-oikeudesta, jolla tarkoitetaan kunnanhallituksen oikeutta ottaa käsiteltäväkseen asian, jossa kunnan organisaatiossa alempi viranomainen on tehnyt päätöksen. Hallintosäännössä voidaan määrätä vastaava oikeus koskemaan myös lautakuntia.

Asiasta on määrätty Lahden kaupungin hallintosäännön yleisten määräyksien 5 §:ssä, jonka mukaisesti lautakunta voi ottaa käsiteltäväkseen alaisensa viranomaisen toimivaltaan siirretyn asian, jossa ao. viranomainen on tehnyt päätöksen, lukuun ottamatta niitä asioita, joita kuntalain mukaan ei saa ottaa ylemmän toimielimen käsiteltäväksi. Näitä asioita ovat kuntalain 92.5 §:n mukaisesti

1. lain tai asetuksen mukaisia lupa-, ilmoitus-, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskevat asiat
2. yksilöön kohdistuvat opetustoimen, terveydenhuollon tai sosiaalitoimen asiat tai
3. kuntalain 51 §:ssä tarkoitetuille kuntien yhteiselle toimielimelle siirretyt asiat, jos asianomaiset kunnat niin sopivat.

Otto-oikeutta voidaan käyttää lautakunnan, lautakunnan puheenjohtajan, palvelualuejohtajan ja esittelijän päätöksellä. Asian ottamisesta ylemmän toimielimen käsiteltäväksi on päätettävä viimeistään sen ajan kuluessa, jossa oikaisuvaatimus päätöksestä olisi tehtävä.

Päätökset niissä asioissa, joista ei tarvitse ilmoittaa, voidaan otto-oikeuden estämättä panna täytäntöön, jollei yksittäistapauksessa ole ilmoitettu asian ottamisesta kaupunginhallituksen tai lautakunnan käsiteltäväksi.

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Kaupungin hallintosäännön yleisten määräyksien 6 §:n mukaisesti lautakunnan alaisen viranomaisen on ilmoitettava lautakunnalle tekemistään päätöksistä lukuun ottamatta asioita tai asiaryhmiä, joista lautakunta on erikseen päättänyt, ettei niistä tarvitse ilmoittaa.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Säädöskokoelma, vastualueiden johtoryhmät

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

55

Tiedoksi merkittävät asiat

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta merkitsee asiat tiedoksi.

Perusteluosa

Tiedoksi tuodaan seuraavat asiat:

- Lautakunnan alaisten viranhaltijoiden viranhaltijapäätökset ajalta 10.3.-9.4.2026

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta
Esityslista

nro 4

Lahten kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 14.04.2026

56
Muut asiat

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta merkitsee asiat tiedoksi.

Perusteluosa

-

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-